

Szczecin, dnia 11 lipca 2024 r.

dr hab. Kinga Flaga – Gieruszyńska, prof. US

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Szczeciński

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGR MAŁGORZATY ROL

PT. „MEDIACJA W POSTĘPOWANIU ODREBNYM

W SPRAWACH ROZWODOWYCH”

I.

Mediacja w sprawach cywilnych, w tym w sprawach małżeńskich, jest przedmiotem szeregu opracowań odnoszących się zarówno do istoty tej alternatywnej metody rozwiązywania sporów, jak i dynamiki postępowania mediacyjnego oraz roli mediatora. Jednak ciągle niewystarczająca popularność tego rozwiązania w postępowaniu odrębnym w sprawach o rozwód uzasadnia poszukiwanie przyczyn tego stanu rzeczy, również poprzez analizę kluczowych regulacji prawnych oraz praktyki stosowania tego ADR-u. Z tego względu, zwłaszcza z uwagi na bardzo praktyczny charakter rozważań zawartych w rozprawie doktorskiej, podbudowany w należyty sposób rozważaniami teoretycznymi, wybór tematu należy uznać za trafny. W tym przypadku szczególnie wartościowe jest ujęcie tematu i odniesienie poszczególnych konstrukcji prawnych do praktyki stosowania mediacji rodzinnej w konflikcie rozwodowym. Powiązanie aspektów prawnych i socjologicznych w tym przypadku pozwala na ukazanie pełnego obrazu mediacji rodzinnej w postępowaniu odrębnym w sprawach o rozwód, ze szczególnym uwzględnieniem jej potencjału, ale również tych problemów, które decydują o jej niewystarczającej popularności.

II.

Praca składa się z dziewięciu rozdziałów, wstępu obejmującego uzasadnienie wyboru tematu i cel rozprawy, a także zakończenia. Uzupełnieniem jest spis literatury, obejmujący źródła prawa, bibliografię i orzecznictwo (tu warto byłoby zastosować te pojęcia w odwrotny sposób, bowiem literatura jest elementem bibliografii), a także spisu tabel, rysunków i wykresów. Do pracy dołączono dwa załączniki istotne z perspektywy badań empirycznych, przeanalizowanych w rozprawie, tj. kwestionariusz ankiety do badania mediatorów prowadzących mediacje w konfliktach rozwodowych i kwestionariusz wywiadu do badania stron konfliktów rozwodowych, biorących udział w mediacjach.

Należy zdecydowanie podkreślić imponujące podstawy źródłowe wykorzystane w toku rozważań przez Doktorantkę, która sięgnęła do ponad 1000 (!) pozycji literatury (artykułów i monografii), a także przeanalizowała 1157 orzeczeń Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz sądów dyscyplinarnych (szkoda, że nie zostały one usystematyzowane w odpowiedni sposób w zestawieniu). Świadczy to o ogromnej pracowitości Autorki i rzetelności przeprowadzonych wywodów, które jednak nie mają charakteru wyłącznie sprawozdawczego, ale stanowią twórczą analizę obecnego stanu mediacji w postępowaniu odrębnym w sprawach rozwodowych.

Praca ma nietypową strukturę, ponieważ składa się z trzech części. Pierwsza z nich odnosi się do istoty mediacji ze szczególnym wskazaniem tych elementów konstrukcyjnych, które zarysowują koncepcję mediacji w sprawach małżeńskich w polskim systemie prawnym. Druga część jest skoncentrowana na aspektach dynamicznych postępowania mediacyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem roli mediatora w efektywnym przeprowadzeniu tego postępowania. Natomiast trzecia część, świadcząca o dużej oryginalności pracy, to analiza badań empirycznych przeprowadzonych przez Autorkę z dwóch perspektyw: mediatorów i stron sporów małżeńskich biorących udział w postępowaniu mediacyjnym. Należy uznać, że ta struktura jest ciekawym ujęciem analizowanego tematu, ponieważ przede wszystkim pozwala na skonfrontowanie modelu mediacji zbudowanego przez polskiego ustawodawcę z rzeczywistością postrzeganą z perspektywy tych osób, które ten model mają wykorzystywać w praktyce.

III.

Rozdział I został poświęcony ogólnym zagadnieniom związanym z umiejscowieniem mediacji rodzinnej w systemie prawa, z uwzględnieniem również społecznego kontekstu jej wykorzystywania na potrzeby sporów małżeńskich. Autorka trafnie wykorzystwała tło socjologiczne, odnoszące się do konfliktu jako zjawiska społecznego, do zarysowania potrzeby poszukiwania alternatywnych metod rozwiązywania sporów cywilnych, w tym – rodzinnych. W dalszej części rozdziału (s. 18 i n.) Doktorantka przedstawia szczegółowo typologię ADR z uwzględnieniem tych cech, które wyróżniają te sposoby rozstrzygania i rozwiązywania sporów od rozwiązań, w których jest stosowany element władztwa publicznego. Warto zwrócić uwagę, że Doktorantka prawidłowo definiuje słowo „konflikt” jako pojęcie o charakterze społecznym, istotne z punktu widzenia badań socjologicznych, a jednocześnie – wskazuje, że w teorii prawa pojęcie sporu funkcjonuje jako sytuacja, w której jedna ze stron występuje z roszczeniem, żądaniem lub skargą kwestionowaną przez drugą stronę (s. 25). Należy jedynie poczynić zastrzeżenie, że z niewiadomych przyczyn Doktorantka w późniejszych rozważaniach posługuje się częściej socjologicznym pojęciem konfliktu, niż charakterystycznym dla języka prawnego i prawniczego pojęciem sporu.

Z uwagi na nieostre podejście poszczególnych ustawodawców krajowych do pojęcia mediacji, a także występujących w praktyce w doktrynie nieostrych granic zakresu nazwy „mediacja”, niewątpliwie interesujące są rozważania dotyczące problemu zdefiniowania mediacji. Szczególnie istotne jest jej rozgraniczenie w odniesieniu do innych form ADR o charakterze mediacyjno-koncyliacyjnym. Należy zgodzić się intencjami Autorki, która, prowadząc analizy odnoszące się do pojęcia mediacji, kładzie nacisk na elastyczne podejście ustawodawcy, pozwalające na „dopasowanie” obowiązujących przepisów do indywidualnej sytuacji stron postępowania (s. 33).

Niewątpliwie ciekawym uzupełnieniem są odniesienia do osobistych doświadczeń Doktorantki jako mediatora, a także uwagi o charakterze historycznym, ukazujące odwieczne poszukiwanie możliwości polubownego załatwienia sporu poza

niewydolnymi strukturami wymiaru sprawiedliwości, niezależnie od uwarunkowań społecznych i ustroju państwa.

W zakresie modelu normatywnego mediacji w sprawach cywilnych w polskim systemie prawnym Autorka przedstawiła nie tylko przegląd poglądów przedstawicieli doktryny co do polskiego postrzegania tego sposobu rozwiązywania sporów, ale również syntetycznie wskazała najistotniejsze elementy regulacji europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem dorobku Rady Europy. Należy zgodzić się z Doktorantką, że mówiąc o mediacji jako alternatywnej metodzie rozwiązywania sporów, należy zaznaczyć, że może być ona zastosowana nie tylko zamiast, ale i obok postępowania sądowego, ale także ta alternatywność przejawia się w odmiennym charakterze mediacji w porównywaniu z formalnymi procedurami (s. 43).

Odnosząc się do analizy zawartej w pracy, a związanej z europejskim systemem prawnym oraz regulacjami dokonanymi przez poszczególne państwa członkowskie Unii Europejskiej w przedmiotowym zakresie, należy zauważyć, że Doktorantka nie dokonała podsumowania wskazanych rozważań, a warto byłoby wskazać te rozwiązania, które uznaje ona za szczególnie wartościowe i być może warte implementacji w polskim systemie prawnym.

Kolejny rozdział odnosi się do przedmiotu mediacji w sprawach o rozwód, ponieważ Autorka poddaje szczegółowej analizie nie tylko te kwestie, które mogą zostać poddane mediacji w tej kategorii spraw, ale odnosi się również do samego postępowania odrębnego w sprawach o rozwód. Takie ujęcie należy zaaprobować, tym bardziej, że jest ono spójne ze wskazanym wyżej stanowiskiem Doktorantki co do alternatywnego charakteru mediacji cywilnej, predysponującego ją do zaistnienia również obok postępowania cywilnego.

W omawianym rozdziale Doktorantka odnosi się zarówno do istoty procesu rozwodowego, jak i jego dynamiki, a przede wszystkim – koncentruje się na elementach orzeczenia rozwodowego, co stanowi zagadnienie bezpośrednio związane z wykorzystaniem mediacji dla ustalenia zasadniczych elementów życia małżonków po rozwodzie. Autorka w całej pracy docenia, co podnosi wartość pracy, społeczne aspekty sporów małżeńskich. Stąd też, w kontekście omawiania poszczególnych rozwiązań prawnych, pojawiają się interesujące rozważania o charakterze socjologicznym i

psychologicznym. Przykładowo nie sposób nie zgodzić się z Autorką, że kolejne etapy postępowania rozwodowego ukazują wielkość wysiłku podejmowanego przez małżonków w utrzymaniu związku, a następnie, gdy się to nie udaje, dokonuje się zmiana opcji na wysiłki zmierzające do rozwiązania związku i adaptację do nowych warunków (s. 63). To stwierdzenie w istotny sposób definiuje zakres zastosowania mediacji w sprawach o rozwód, pokazując szerokie możliwości wykorzystania tego wysiłku dla wypracowania rozwiązań z zastosowaniem sytuacji *win-win*. Sumując wskazane rozważania wstępne, Doktorantka zauważa, że relacja zachodząca między socjologicznym a prawnym rozumieniem rozpadu rodziny i jej funkcji wyznacza cel instytucji prawnej, jaką jest rozwód. Przez „unicestwienie” małżeństwa, zarówno małżonkowie, jak i ich dzieci znajdą się w innej sytuacji prawnej i socjologicznej, co będzie miało wpływ na kształt ich życia, i co odbije się na ogólnie pojętym modelu społecznym rodziny (s. 66).

Kolejnym istotnym zagadnieniem ukazany w ocenianym rozdziale jest przedmiot postępowania odrębnego w sprawach rozwodowych. Autorka na wstępie wskazuje, iż sąd cywilny w procesie rozwodowym ma za zadanie ocenić wszystko to, co stało się po zawarciu małżeństwa w zakresie zupełnego i trwałego rozkładu pożycia (s. 77). W kolejnych częściach Doktorantka poddaje pogłębionej analizie postępowanie dowodowe, a przede wszystkim – kataloguje środki dowodowe, które są wykorzystywane w celu należytej oceny zaistnienia przesłanek rozwodowych. W tym względzie niewątpliwie kluczowe znaczenie ma podrozdział poświęcony zawinionym i niezawinionym przesłankom rozwodowym, w którym, wychodząc od słusznego założenia, że nie istnieje zamknięty katalog przyczyn przesłanek rozkładu pożycia małżeńskiego, Autorka, odnosząc się do licznych przykładów, w wystarczająco szeroki sposób ukazuje te najczęściej występujące.

Jak wyżej wskazano, z perspektywy mediacji szczególne znaczenie mają rozstrzygnięcia, które powinny zapaść na skutek postępowania w sprawach rozwodowych. Wynika to przede wszystkim z faktu, że zawarcie ugody mediacyjnej może spowodować, że spora część tych rozstrzygnięć, poza rozwiązaniem małżeństwa, może zostać ustalona przez samych małżonków, a jedynie poddana weryfikacji przez

sąd z perspektywy takich wartości, jak zasady współżycia społecznego czy dobro dziecka.

Wywody Doktorantki odnoszące się do zagadnień majątkowych i niemajątkowych będących przedmiotem orzeczenia rozwodowego należy ocenić jako należycie udokumentowane, spójne i kompletne, a przy tym w dużej mierze wzbogacone poglądami Autorki, często wywodzącymi się z jej praktyki mediatora rodzinnego. Wydaje się, że ta część pracy pozwala uzmysłwić sobie, jak wiele różnorodnych, potencjalnie konfliktogennych aspektów życia małżonków i ich dzieci po rozwodzie musi być przedmiotem rozważań w postępowaniu o rozwód, co czyni mediację w tych sprawach narzędziem o potencjalnie dużej skuteczności.

Rozdział III Autorka poświęciła problematyce interesów stron zaangażowanych w konflikt rozwodowy w odniesieniu do interesu społecznego. Niewątpliwie zagadnienie interesów stron ma kluczowe znaczenie w odniesieniu do kształtowania treści ugody mediacyjnej, która ze swej istoty powinna w sposób optymalny zaspokajać interes każdej ze stron sporu małżeńskiego. W recenzowanej pracy Doktorantka trafnie rozpoczęła od próby zinterpretowania i zdefiniowania tych pojęć, które mają kluczowe znaczenie dla tytułowego zagadnienia. Znowu Doktorantka wzbogaciła swoje rozważania w problematykę socjologiczną, odnosząc się do tak istotnych kwestii dla odpowiedniego rozwiązania sporu małżeńskiego jak funkcje rodziny czy postrzeganie małżeństwa w perspektywie zaspokajania interesu indywidualnego jednostki. Należy zgodzić się z Doktorantką, że współczesnym problemem jest to, iż coraz częściej uczucia we współczesnych rodzinach schodzą na plan dalszy. Bardzo często wychodzi się z założenia, że małżeństwo ma samo przez się zapewniać uczucia, a własne inwestowanie w nie i w drugiego człowieka jest niepotrzebne (s. 155). Rozważania dotyczące interesu indywidualnego zostały przez Autorkę skonfrontowane z problemem odzwierciedlenia dobra publicznego w prawidłowo funkcjonującej rodzinie jako jednostce społecznej. W obrębie tych rozważań Doktorantka zauważyła, że mediacja w procesie rozwodowym, niezależnie od konkretnie zastosowanej formuły, może być próbą powrotu do metod tradycyjnych: wprowadzenie do zaburzonego systemu nowych osób, które za sprawą świeżego spojrzenia, doświadczenia życiowego, wiedzy czy

autorytetu są w stanie szybko, sprawnie i skutecznie zakończyć konflikt zgodnie z najlepiej rozumianym interesem wszystkich biorących w nim udział stron (s. 158).

W dalszej części Doktorantka koncentruje się już bezpośrednio na problematyce interesów zintegrowanych z rozwiązaniem małżeństwa. Po pierwsze, pojawia się podstawowa dla tytułowego zagadnienia problematyka interesu małżonków w czasie rozwiązania związku (powinno być „małżeństwa” albo „związku małżeńskiego”). W tym obszarze Autorka dostrzega zarówno ekonomiczny wymiar tego pojęcia (choćby wynikający z kształtowania dochodów rozwiedzionych małżonków), jak i wymiar niematerialny dotyczący emocji związanych z porażką w relacji małżeńskiej. Po drugie, pojawił się problem interesu dziecka rodziców rozwodzących się jako szczególnego rodzaju interesu, który nie dość, że ma charakter samoistny, to stanowi co do zasady spoiwo interesów rodziców dziecka. Z perspektywy stosowania mediacji niewątpliwie istotne jest, że dobro dziecka wymaga, by w sytuacji rozwodu w szczególny sposób zadbać o wypracowanie porozumienia między rodzicami. Mediacje rodzinne mogą – jak trafnie zauważa Autorka – pomóc w stworzeniu klarownej, jasno opisanej struktury kontaktów i opieki nad dzieckiem, przejrzystego podziału obowiązków i sposobów spędzania czasu z dzieckiem każdego z rodziców (s. 164). Uzupełnieniem tych zagadnień jest postrzeganie analizy rozkładu pożycia małżeńskiego jako elementu realizacji interesu publicznego, który przejawia się przede wszystkim w postulacie ochrony trwałości rodziny.

W tej części pracy Doktorantka wskazuje jednocześnie, iż należy stosować narzędzia skutecznie pozwalające na ocenę stanu rozkładu związku, wskazując na trzy grupy tego rodzaju niezbędnych narzędzi: a) o charakterze prawnym, b) zasobów ludzkich, zaangażowanych w procesie rozwodowe, c) naukowych narzędzi służących do oceny stanu faktycznego (s. 167). Należy zgodzić się, że rzeczywiście w obecnym stanie prawnym w toku spraw rozwodowych dominujące znaczenie odgrywają instrumenty prawne, natomiast w zdecydowanie słabszym zakresie bierze się pod uwagę aspekty psychologiczne i pedagogiczne, tak istotne dla zabezpieczenia np. dobra dziecka w obliczu rozpadającego się małżeństwa rodziców.

Rozdział IV ocenianej rozprawy doktorskiej został poświęcony dynamice postępowania mediacyjnego w sprawach rozwodowych. W tym zakresie również

Autorka w dużym stopniu, obok aspektów prawnych, skoncentrowała się na kwestiach związanych z aspektami psychologicznymi i pedagogicznymi, istotnymi z perspektywy efektywnego przeprowadzenia postępowania rozwodowego i wypracowania treści ugody zaspokajającej indywidualne interesy małżonków oraz ich dzieci.

Odnosząc się do etapów postępowania mediacyjnego, Doktorantka słusznie zauważa, że jedną z głównych cech mediacji jest elastyczność tego postępowania. Przejawia się ona m.in. poprzez umożliwienie stronom dostosowania sposobu, w jaki mediacja ma przebiegać, biorąc pod uwagę możliwości i ograniczenia stron. Jednocześnie Autorka słusznie zauważa, że również i działania mediatora mają zróżnicowany charakter i zależą m.in. od stanu zaawansowania sporu, czasu, w którym jest prowadzona mediacja, a także charakteru sporu, aktywności stron w postępowaniu mediacyjnym, czy sytuacji, gdy występuje nierównowaga stron (s. 183). Następnie Doktorantka udowadnia tę tezę, przedstawiając szerokie możliwości kształtowania przebiegu postępowania mediacyjnego, a także uwypukla znaczenie dla jego skutków umiejętnego wykorzystywania metod komunikacji interpersonalnej i argumentacji nakierowanej na poszukiwanie optymalnych rozwiązań dla danej rodziny.

Jednocześnie Doktorantka, na tle rozważań dotyczących umowy o mediację, jej przedmiotu i charakteru, poświęca należytą uwagę problemowi funkcji, jakie może pełnić porozumienie w sprawach małżeńskich. W tym zakresie Autorka uwypukla funkcje: edukacyjną i prewencyjną, bowiem istotą takiego porozumienia jest uświadomienie rodzicom ich praw i obowiązków względem małoletnich dzieci oraz zapobieganie powstawaniu konfliktów między rodzicami i angażowaniu w te konflikty dziecka w przyszłości (s. 209).

Warto zwrócić uwagę, że Doktorantka dokonuje właściwej, wystarczająco pogłębionej analizy treści ugody mediacyjnej, która wynika ze specyfiki sporów małżeńskich, a także odnosi się do jednego z bardziej dyskusyjnych problemów, jakim jest charakter prawny ugody mediacyjnej. Ciekawym uzupełnieniem tych rozważań jest wskazanie zakresu przedmiotowego kontroli sądu co do sposobu rozwiązania sporu małżeńskiego zawartego w treści ugody mediacyjnej.

Doktorantka poświęciła również należytą uwagę aspektom podmiotowym postępowania mediacyjnego w sprawach rozwodowych, przy czym zrobiła to w sposób

nieszablonowy, ponieważ szczególną uwagę poświęciła roli prawników występujących w charakterze mediatora, względnie pełnomocnika w tym postępowaniu. Z pewnością warto dostrzec te często pomijane aspekty postępowania mediacyjnego, zwłaszcza, że obok tradycyjnej roli prawnika charakterystycznej dla postępowań sądowych, w tym przypadku należy zaakcentować rolę doradczą i informacyjną, której efektem powinno być skuteczne wykorzystanie alternatywnej metody rozwiązywania sporów przez strony postępowania wspierane przez mediatora, względnie pełnomocnika o prawniczym przygotowaniu zawodowym.

Przedostatnim elementem drugiej części pracy jest rozdział poświęcony roli mediatora w konflikcie rozwodowym. W tym przypadku Autorka, wbrew tytułowi tego rozdziału, poddała pogłębionej analizie nie tylko funkcje wypełniane przez mediatora w toku postępowania mediacyjnego, ale także dokonała szerokiej charakterystyki jego statusu oraz wymaganych cech i umiejętności. Znowu należy podkreślić, że Doktorantka, obok ściśle prawnej materii, poświęciła wiele uwagi innym aspektom aktywności mediatora, istotnym dla rozwiązania sporu małżeńskiego. W szczególności należy zwrócić uwagę na rolę mediatora w zakresie usprawnienia komunikacji pomiędzy stronami sporu (s. 258), rolę mediatora zbliżającą go do statusu koncyliatora, wyrażoną w możliwości tworzenia różnych wariantów rozwiązania sporu (s. 260 i n.), czy wreszcie – mediatora jako rzecznika podmiotu niebędącego stroną postępowania, którego rozwiązanie sporu będzie bezpośrednio dotyczyło (małoletniego dziecka) (s. 263 i n.).

Niewątpliwie należy zgodzić się z Autorką, że trzeba zastanowić się nad modelem kształcenia mediatorów, ponieważ istnieje taka możliwość, że o niskiej skuteczności mediacji może przesądzać brak odpowiednio wykształconych mediatorów (s. 271). Słabość tego systemu wynika również z faktu, że zarówno w ramach kształcenia akademickiego, jak i kształcenia zawodowego mediacja i inne alternatywne metody rozwiązywania sporów cywilnych traktowane są jako marginalna tematyka podnoszenia kwalifikacji (zajęcia dydaktyczne dotyczące mediacji często mają charakter fakultatywny). Ze smutkiem należy zgodzić się z Doktorantką, że generalnie działania uznawane za promowanie instytucję mediacji są niezadowalające (s. 277), co

czyni ten ADR ciągle jeszcze niewykorzystanym narzędziem do sprawniejszego rozwiązywania sporów rodzinnych.

W rozdziale VI Doktorantka koncentruje się na odpowiedzialności mediatora, jako punkt wyjścia do rozważań biorąc istotę relacji między mediatorem a stronami postępowania. W tym przypadku pojawia się przede wszystkim problem ciągle niewystarczających gwarancji dotyczących zapewnienia neutralności i bezstronności mediatora (s. 284 i n.). Dla prawidłowego zakreslenia reguł odpowiedzialności cywilnej niewątpliwie podstawowe znaczenie mają rozważania poczynione przez Autorkę na s. 291 i n., dotyczące wzorca należytej staranności, który dotyczy nie tylko profesjonalizmu i wymaganych kwalifikacji zawodowych, ale także postrzegania szczególnych wymogów wobec mediatora prowadzącego działalność gospodarczą w tym obszarze. W tej ostatniej materii należy docenić rozważania Doktorantki przedstawione na s. 302 i n., które odnoszą się do często pomijanych w literaturze zagadnień, takich jak reklama i marketing funkcji mediacyjnych czy też zjawisko nieuczciwej konkurencji w środowisku mediatorów. Rozważania te są szczególnie ciekawe w tej sytuacji, gdy nakładają się na ograniczenia wynikające z tego, że mediator jest jednocześnie adwokatem lub radcą prawnym, co ogranicza jego możliwości reklamowania swoich usług. W tej niezwykle wartościowej części Doktorantka sięga również do ciekawego, a nie analizowanego głębiej w innych opracowaniach, zagadnienia odpowiedzialności mediatora wobec instytucji mediacyjnych, z którymi współpracuje i których jest członkiem (s. 306 i n.). W tym zakresie pojawiają się tak istotne kwestie jak brak jednolitego modelu prawnej odpowiedzialności mediatora, a także dostrzeżenie wieloaspektowego charakteru odpowiedzialności prawnej mediatora, w którym, obok odpowiedzialności cywilnej i karnej, pojawia się również odpowiedzialność statutowa wobec organizacji zrzeszającej mediatora (s. 309).

Trzecią częścią pracy, wzbogacającą rozważania przedstawione przez Doktorantkę, są analizy statystyczne oraz badania empiryczne przeprowadzone przez Autorkę w ramach badań własnych. Doktorantka nie tylko relacjonuje obraz mediacji w ostatnich latach w polskim systemie prawnym, ale również próbuje zdiagnozować rzeczywiste problemy odnoszące się do mocnych i słabych stron postępowań mediacyjnych przeprowadzanych w sporach rozwodowych. Niewątpliwie mamy do

czynienia z obrazem wszechstronnym, ponieważ poczynionym z perspektywy mediatora kreującego przebieg postępowania mediacyjnego, jak i z perspektywy stron tego postępowania. Mimo że współczesny obraz mediacji w sprawach małżeńskich nie jest optymistyczny, to zdecydowanie lepiej wygląda sytuacja wyłaniająca się z relacji uczestników postępowań mediacyjnych, z których wynika m.in. iż mediacja rodzinna jest formułą rozwiązywania sporów, która będzie w przyszłości rozwijana ze względu na jej społeczną przydatność (s. 411). Z punktu widzenia obecnie obowiązujących regulacji z pewnością przydatny jest wniosek odnoszący się do możliwości stworzenia katalogu preferowanych cech mediatora w sprawach rozwodowych. Ta konstatacja pozwala powrócić do dyskusji co do ewentualnej potrzeby rozszerzenia wymagań podmiotowych wobec mediatorów prowadzących szczególnego rodzaju sprawy cywilne.

Zakończenie ocenianej rozprawy doktorskiej stanowi syntetyczne podsumowanie wniosków cząstkowych, które Doktorantka wypracowała w trakcie analiz poszczególnych zagadnień tytułowego problemu badawczego.

IV.

Doktorantka w recenzowanej pracy doktorskiej wykazała się iście benedyktyńską pracowitością w zakresie zebrania i krytycznego przeanalizowania tytułowej problematyki nie tylko z perspektywy teoretycznoprawnej, czy perspektywy mediatora-praktyka, ale również w szerszym kontekście psychologicznych, socjologicznym i pedagogicznym, który często nadaje albo odbiera sens wprowadzania konkretnych rozwiązań prawnych. Takie szerokie ujęcie tematu, uzupełnione o niezwykle ciekawe badania empiryczne, czyni pracę niezwykle wartościowym opracowaniem zarówno w kontekście oceny samodzielności badań naukowych przeprowadzonych przez Doktorantkę, jak i praktycznej przydatności jej wysiłku.

Należy podkreślić, że praca jest napisana klarownym i przystępnym językiem, aczkolwiek Doktorantka przed ewentualną publikacją powinna dopracować swoje rozważania językowo i redakcyjnie. Autorka musi usunąć literówki, błędy interpunkcyjne (np. stawianie przecinka w wyrażeniach „x a y” albo „między x a y”), a także błędy językowe, takie jak „odnośnie” zamiast „odnośnie do”. Te braki redakcyjne

nie umniejszają jednak pozytywnej merytorycznej oceny przedstawionej rozprawy doktorskiej, która stanowi ciekawe i oryginalne opracowanie o charakterze interdyscyplinarnym.

W konsekwencji należy uznać, że przygotowana przez mgr Małgorzatę Rol rozprawa może stanowić podstawę nadania stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, bowiem spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm.) w zw. z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1669).

Podpis jest prawidłowy

Dokument podpisany przez Kinga Flaga-Gieruszyńska
Data: 2024.07.12 01:45:30 CEST